

ALBERT OM

Mariàngela Vilallonga (Girona, 1952) s'ha passat gairebé cinquanta anys ensenyant llatí i els clàssics a unes quantes generacions d'universitaris. Va viure a la casa de Mercè Rodoreda, a Romanyà de la Selva, i presideix la Fundació Prudenci Bertrana. Cultura, llibre i heterodoxa, mai no ha militat en cap partit polític. Va ser consellera de Cultura entre març del 2019 i setembre del 2020. El president Quim Torra la va cessar i aquell mateix mes va tenir un ictus. Dos trasbalsos seguits, matisats per l'arribada al cap d'uns dies de la seva primera neta

MARIÀNGELA VILLALONGA

Exconsellera de Cultura i catedràtica emèrita de filologia llatina

“Primer vaig tenir l'ictus polític i després l'ictus físic”

FOTOS: PÈRE TORRES

Completa la frase: “Últimament...”
Estic a casa tranquil·la, vaig a la universitat a fer de catedràtica emèrita i directora de la Càtedra de Patrimoni Literari, assisteixo a les reunions de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, ballo sardanes a la Festa Major de Llagostera...

M'ha agradat que destaquessis que ballo sardanes a la Festa Major de Llagostera.
Sí, sí, perquè això és el ritual de la meua terra i ho porto interioritzat des de fa molts anys.

Ets balladora.
Soc balladora de tot, i ara ballo sardanes amb la meua neta, que té 3 anys, i això és una gran alegria. Poder transmetre a la teua neta aquesta passió i amor per la terra, per la mediterraneïtat.

Quina és l'última vegada que has ballat, que no siguin sardanes?
El 27 d'abril, que és el dia que el meu home fa anys. Vam organitzar una festa amb els amics i al final vam ballar

ell i jo la versió de Jamie Cullum de *What a Difference a Day Made*.

A la teua neta ja li ensenyes llatí?
Ja li dic alguna cosa en llatí, sí. I el seu pare també, no et penia, perquè això és fer de baula. Li hi vaig ensenyar al meu fill, ell és un entusiasta del llatí i també col·labora a ensenyar-li cosetes. De vegades li dic: “Mira, ara l'avia i recitarà les declinacions”. I llavors li dic: “*Rosa, rosa, rosam...*”. I ella m'escolta, contenta, i no li desagrada. Si la tractes amb amor i li dius alguna cosa modulant la veu, ella ho entén.

Últimament hi ha alguna frase dels clàssics que et serveixi per a aquest tram de la vida?
Sí, sempre, però justament aquest mati he tornat a agafar les *Odes* d'Horaci. Ja saps que soc horaciana, jo, Horaci va morir quan tenia 57 anys, per tant molt més jove que jo, que en tinc uns quants més.

A la meua edat, va morir.
Doncs fixa't que a la teua edat d'ara, Horaci ja es con-

siderava una persona gran i deia: “Tinc poques necessitats en aquest moment de la vida, fruïtz de poca cosa, però sobretot el que de mano a la divinitat – i aquella oda era dedicada a Apol·lo – és que em mantingui íntegre, i que després vingui el que vingui”. És clar, ell tenia 57 anys i ja es considerava vell. I nosaltres, després de dos mil anys, ens considerem vells quan en tenim 80? No ho sé, perquè jo encara no m'hi considero, de vella. I faig moltes activitats com si encara estigués en actiu. En algun moment has d'aturar-te i pensar que ja no tens tants anys de vida al davant.

Et vas jubilar de la universitat el 2022, després de quaranta-vuit anys fent classes. Quines diferències hi ha entre els universitaris dels anys 70 i els que tenies els últims anys?
Sí, hi ha diferència. Hi he pensat algunes vegades. En resum, ells eren els mateixos, tenien 18, 19 o 20 anys, amb totes les inquietuds i les sorpreses que la vida els tenia reservades i que ells volien ambicionar. Però, esclar, els estudiants de fa cinquanta anys no tenien l'accés a la tecnologia que tenen els d'ara. I, per tant, el tracte de tu a tu segurament era més proper, no hi havia una màquina entremig com aquesta última anys. Però penso que l'ésser humà és molt igual. Li pot canviar l'escenari, li poden canviar les circumstàncies, però el seu pensament s'assembla al que tenia Horaci fa dos mil anys.

Potser era una pregunta amb resposta indecisa la que t'he fet, com si esperés que em diguessis que ara tenen més tecnologia però són menys cultes.
Hi ha de tot. Hi ha estudiants que tenen molt d'interès, que ho estimen i que es col·tiven, i uns altres que van a escalfar la cadira o no hi van. El que reivindico és que ara també hi ha estudiants que tenen interès per la literatura, pels clàssics, que és el que jo m'he dedicat a ensenyar-los.

Ja tu t'hauria agradat viure en aquell món de fa dos mil anys?
No, perquè ara tinc uns comoditats que no hi tindria. A classe els deia que si em trasplantessin a fa dos mil anys, primer quedarien molt esmaperduts, perquè no tindrien res del que tenim ara, però al final ens enamoraríem d'algu, igual que ara, cuinaríem, igual que ara, aniríem a passejar, veuríem els arbres, dels quals som amos breus al llarg de la nostra vida. Per tant, les coses essencials són les mateixes ara que fa dos mil anys.

¿Amb quina frase dels clàssics comentaries el resultat de les últimes eleccions al Parlament?
U! que és difícil aquesta pregunta... El que em ve, no t'ho diré. A casa meua em van ensenyar que havia de ser una senyora discreta.

Et faig una altra pregunta, que potser és més fàcil de respondre: a qui vas votar a les últimes eleccions? Aquesta, pla. No t'ho diré pas. Més val el que es calla que el que es diu, em deien a casa meua.

Sense frase dels clàssics, ¿vols comentar les eleccions?
Mira, fa una mica de pena, tot plegat. Que hagin tingut unes eleccions anticipades que no eren al final de la legislatura i que la majoria independentista que hi havia hagut s'hagi perdut. Però penso que tot és cíclic i que tot el que puja, baixa. Ja tornara a pujar, l'independentisme. No ens hi hem d'amollinar massa, però sí que s'ha d'aprendre dels errors i veure què s'ha fet malament.

Quin és l'últim dia que has trobat a faltar ser consellera de Cultura?
Unes quantes vegades, igual que he trobat a faltar ser professora d'universitat. Quin dia? En la inauguració d'un equipament que nosaltres havíem posat en marxa. Tu, quan ets consellera, fas molta feina que pots veure materialitzada si tens un temps llarg a la conselleria, però si acabes aviat – com va ser el meu cas – deixes molta projectes per acabar.

En quatre anys hi va haver quatre conselleres. L'última, Natàlia Garriga, s'hi ha pogut estar tres anys.

“Totes les roses tenen espines, ens punxarem, però hem de collir les roses de la vida”

“PER QUÈ M'ENTREVISTES, ARA?”

Ens ha citat a la seu de l'Institut d'Estudis Catalans, al carrer del Carme de Barcelona. És membre de la Secció Filològica. Juntament amb col·legues com Joaquim Maria Puyal, Xavier Bosch, Màrius Serra i Magi Camps. Cau un ruixat que deixa xops els turistes, mentre jo hi arribo amb paraigua, impecable i orgullós. A la sortida farà un sol radiant i seran els forasters els que em miraran amb compassió, mentre carretejo el paraigua, convertint ara en un artefacte extemporani.

Quan s'acaba la sessió fotogràfica amb Pere Tordera, m'explica que abir és va escoltar l'entrevista que li vaig fer a la ràdio el 2022, just quan s'acabava de jubilar de la universitat. “Per què m'entrevistes, ara? No he fet res, aquesta vegada”. “No has fet res, que se sapia”. I ens asseiem a la mateixa sala, on m'explica que la va venir a gravar un equip de la RAI per parlar d'Aurora Bertrana.

Creus que ha estat una bona consellera?
Sí, ha continuat la feina que havíem fet els anteriors. Jo crec que sí. No ha deixat de banda pràcticament res del que havíem començat i el que ha fet ha estat donar-hi impuls. Totes hem intentat tenir més diners per a la cultura i la Natàlia Garriga també.

Quin record t'ha quedat de l'últim dia teu com a consellera?
Era el 3 de setembre del 2020, havia anat a inaugurar el Forum Editor i vaig fer el meu discurs en català. Després, sortint d'allà, em van dir que havia d'anar al Palau de la Generalitat a parlar amb el president. Era a començaments de setembre i estava preparada per mostrar tot allò que havíem preparat a la conselleria per a la tardor. Va quedar tallat en sec. Per tant, és un dia agredolç.

Al cap de pocs dies vas tenir un ictus.
Sí, al cap de tres setmanes. Primer, el 3 de setembre, vaig tenir l'ictus polític i el 28 de setembre vaig tenir un ictus físic, que em va causar un trasbals molt gros.

L'endemà havia de tornar a la universitat i em vaig haver d'agafar la primera baixa laboral de la meua vida. No vaig poder tornar a fer classes fins al mes de gener. La cosa curiosa és que el dia que tinc l'ictus inhabiliten el president Torra i, per tant, no ho sé, no vull trobar-hi cap mena de relació...

Aviat farà quatre anys d'allò: ¿l'ictus físic va ser conseqüència de l'ictus polític?
A casa meua diuen que sí, que és causa-efecte, però jo tenia el colesterol alt, la pressió també alta, i això venia de la mala vida que tenia sent consellera, que hi dedicava totes les hores del dia i de la nit. ¿Que va ser un trasbals cessar d'aquesta manera tan brusca? Sí, va ser un trasbals. ¿Que els trasbalsos aquests et poden portar a tenir un trasbals físic d'aquesta magnitud? Potser també. El metge em va dir que m'havia anat de tres mil·límetres.

Quina és l'última vegada que has pensat que vas tenir un ictus fa quatre anys?
Com que tinc un costat dret que és com de suro, això fa que en el meu dia a dia sempre tingui present que va passar. És una seqüela que no em fa mal i que ningú em veu, però que sé que tinc. També em serveix per dir: “Mariàngela, no facis excessos, que no són bons”.

Et cuides més, ara?
Ara no. Vaig estar un parell d'anys que sí, un règim estricte, sense sal, tot a la brasa, al vapor, però m'agrada menjar i què hi vols fer.

Has refet les relacions amb el president Torra?
Parlem per WhatsApp i ens hem trucat un parell de vegades, sí.

Quina és l'última definició que se t'acut d'una persona culta?
Una persona culta al segle XXI és algú coneixedor de la condició humana a través d'ell mateix, i dels que ens han precedit, que cada vegada en tenim més que ens han precedit. Per això trobo tant de consol i tant d'ensenyament de la vida en els clàssics.

Tu ara fas parlar Mercè Rodoreda en un compte de la xarxa social X. Què és l'últim que li has fet dir?
La frase d'abans d'abrir era: “Les històries dels altres causen”, que és de Jordi Vora el mar.

Et puc demanar per què vas triar aquesta frase?
T'ho he d'explicar? Perquè de vegades hi ha gent que t'explica moltes coses, fa monòlegs i llavors penses: “Home, jo també voldria dir alguna cosa”. En fi.

Vau tenir durant trenta anys la casa on havia viscut Mercè Rodoreda a Romanyà de la Selva. Ara ja us l'heu venut, però quins són els últims objectes de Mercè Rodoreda que conserves com a tresors?
Tinc la cadira de ferro del jardí de la Rodoreda al costat de la cadira que tenia la meua mare, estan dialogant. La taula de jardí també és de l'ella, el vidre blau que hi havia en una saleta de la casa, un pebrer i una cosa que no he explicat mai a ningú: un sabó en forma de cor que està posat en un recipient també en forma de cor. És el sabó-cor que surt a Mirall trenat. Ah! I totes les factures del restaurant El Refugi, de Romanyà, on anaven ella i la Carme Maribó a menjar. Per tant, sé què menjava Mercè Rodoreda. Era frugal, carn a la brasa, verdures...

Les dues últimes preguntes són iguals per a tothom. Conexes alguna cançó d'El Último de la Fila?
Sí, he vist que ho preguntaves. Resulta que quan anem amb cotxe amb el meu home, tenim la ràdio posada i de vegades toquen una cançó i jo li dic: “Aquesta és aquella que no puc treure, oi?” I és *Pájeros de barro*, del Manolo García.

Les últimes paraules de l'entrevista són teves.
Vaig pensar que et regalaria *ultima latet*. És una frase llatina que significa que l'última s'amaga, l'última hora. De vegades pots veure aquesta frase en un rellotge de sol. Collim les roses de la vida, abans que es panguin i mentre nosaltres puguem collir-les, perquè l'última hora s'amaga, última latet, no sabem quan arribarà. Totes les roses tenen espines, ens punxarem, però hem de collir les roses de la vida.

Mira el vídeo a l'Ara.cat